

ULUS DEVLET OLUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AB’NİN ŞIMARIK ÇOCUĞU
YUNANİSTAN: EKONOMİK VE SİYASİ YANSIMALAR¹

Öğr. Gör. Dr. Mahmut Sami DURAN²

ÖZET

1830 yılında batılı güçlerin desteğiyle Osmanlı Devleti’nden bağımsızlığını kazanan Yunan Devleti, bu zamandan itibaren günümüze kadar geçen süreçte hiçbir zaman bu güçlerin çemberinden ayrılamamıŐtır. Bağımsızlığını kazanmasında rolü olan bu devletler yine Yunanistan’ın topraklarını genişletmesinde ve ulus devlet olmasında desteklerinden hiçbir zaman vazgeçmemiŐlerdir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı’na da bu devletlerin zorlaması sonucu girmiş olan Yunanistan, bu devletlerin desteğini AB üyeliğinde ve 2008 Krizinde de fazlasıyla hissetmiŐtir. Ülkenin kuruluşundan günümüze Türkiye ile göstermiş olduğu siyasi ve ekonomik mücadelede de bu devletlerin etkisi ve desteği her zaman olmuştur. Bu nedenle Yunanistan tarihsel olarak değerlendirildiğinde siyasi ve ekonomik dar boğazların çokça yaŐandığı ve her döneminde batılı devletlerin gücünü ve desteğini arayıŐ içinde olan bir devlet görünümü çizdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Batılı devletlerin desteğiyle bağımsızlığını kazanan ve ulus devlet olan Yunanistan’ın, günümüze kadarki siyasi ve ekonomik durumu bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, 2008 Krizi, Avrupa Birliği, Ekonomi-Politik.

¹ Bu makale Mahmut Sami DURAN’ın Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat ABD’de Prof. Dr. Muhsin KAR’ın danıŐmanlıđında hazırlamıŐ olduğu “Yunan Ekonomisi ve Borç Krizi” baŐlıklı Yüksek lisans tezinden derlenmiŐtir.

² Selçuk Üniversitesi Yunak Meslek Yüksekokulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü,
ORCID: 0000-0003-3125-2596, msduran@selcuk.edu.tr

GREECE AS A SPOILED CHILD OF THE EU SINCE IT'S INCEPTION: SOME ECONOMIC AND POLITICAL REFLECTIONS

ABSTRACT

The Greek state, which gained its independence from the Ottoman state in 1830 with the support of the western imperial powers, has never left the circle of these powers in the process that has passed since that time. These states, which played a role in gaining their independence, never gave up their support for this state to expand its territory and become a nation state. As a matter of fact, Greece, which entered the Second World War as a result of the coercion of these states, felt the support of these states in the EU membership and the 2008 Crisis. In today's political and economic struggle in Turkey it has demonstrated with the founding of the country and the impact of this state support has always been. For this reason, it would not be wrong to say that when Greece is evaluated historically, it has been experiencing a lot of political and economic bottlenecks and that it has always been in search of the power and support of Western states. The political and economic situation of Greece, which gained its independence with the support of Western states and became a nation state, has formed the basic framework of this study.

Keywords: Greece, 2008 Crisis, European Union, Economy-Politics.

GİRİŞ

Yunan Devleti'nin kurulması, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri ve siyasi anlamda zayıfladığı bir döneme ve Avrupa'da da politikadan edebiyata ve sanata uzanan bir çizgide antik Helen'e duyulan hayranlığın güçlendiği bir döneme rastlamıştır. Günümüz Yunanistan'ı ise, Yunan kimliği ekseninde dil, etnik köken, tarih, din ve kültür gibi değerleri ile 1830'da kurulan Yunan Devleti'nden oldukça farklı bir siyasi kültüre ve toplumsal yapıya sahip olmuştur (Prinçci, 2006:54). Yunan Devleti'nin kuruluşundan itibaren büyük bir hızla gelişme göstermesinde şüphesiz en büyük katkıyı batılı emperyal güçler yapmıştır. Bu batılı devletler Yunan Devleti'nin gerek kurulmasında gerekse toplumsal anlamda gelişmesinde siyasi ve ekonomik anlamda hiçbir fedakârlıktan geri durmamışlardır. Batılı güçlerin, özellikle de Rusya'nın çabaları sonucu Osmanlı Devleti'nden bağımsızlığını kazanan Yunanistan, yine bu güçlerin desteğiyle hızlı bir şekilde topraklarını genişletmiş ve ulus devlet olma sürecini hızlandırmıştır. Özellikle Yunanistan'ın AB üyeliği ile birlikte içine girdiği ekonomik ve siyasi anlamda dönüşümün de devletin gelişmesinde bir hayli etkisi olmuştur.

2008 yılında tüm Avrupa'da hızla yayılan ABD merkezli finansal kriz, AB'nin şımarık çocuğu olan Yunanistan'ı da iflas etme noktasına getirmiştir. Kriz döneminde dünya finans piyasalarının en çok konuştuğu ülke olan Yunanistan, günümüzde de krizin etki ve sonuçlarından henüz tam olarak kurtulabilmiş değildir. Çünkü bu kriz 1929 yılından beri Yunan halkının ve yönetiminin bugüne kadar yaşadığı en büyük krizdir.

Kriz döneminde dünya gündemini bir hayli meşgul eden bu ülkenin, batılı devletlerin de desteğiyle bağımsızlığını kazanmasından başlayarak, hangi siyasi ve ekonomik aşamalardan geçerek geldiği bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, Yunanistan'ın Osmanlı devletinden bağımsızlığını kazanarak ulus devlet olma süreci ele alınmaktadır. İkinci ve üçüncü bölümde sırasıyla İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomik durum ve 1974 sonrası yaşanan ekonomik istikrarsızlık süreci ele alınmaktadır. Dördüncü bölüm Avrupa Birliği üyeliği sürecine ayrılırken, beşinci ve altıncı bölümlerde sırasıyla Borç Krizi dönemi ve kriz sonrası döneme ayrılmıştır.

1. YUNAN ULUSAL KİMLİĞİ OLUŞUM SÜRECİ

Yunan ulusal kimliğinin oluşum süreci Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olma mücadelesiyle başlamış, bugüne kadar çeşitli aşamalardan ya da evrelerden geçerek gelişme göstermiştir. Yunanistan'da yaşanan her iç ve dış politika alanında meydana gelen gelişme Yunan ulusunun kimliği üzerinde etkisini göstermiş, onu şekillendirmiştir. Özellikle 18. yüzyılda Avrupa'da yaşanan gerek siyasi gerekse ekonomik ve kültürel anlamda meydana gelen devrimler Osmanlı idaresi altında yaşayan Yunan toplumu üzerinde de etkisini göstermiştir. Ticaret yollarının İmparatorluğun Yunan nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde gelişmesi (Ege kıyıları, Balkanlar, Moldavya vs.) tüccar bir sınıfın oluşumuna neden olmuştur. Avrupa'ya eğitim için giden bu Yunanlı tüccarların çocukları, batının Aydınlanma fikirlerini ve Milliyetçilik ideolojisini benimseyerek, bu düşüncelerin Yunan toplumuna aktarılmasına katkıda bulunmuşlardır (Ntokme, 2010: 403-405).

Yunanlı gençlerin Avrupa'dan edinmiş olduğu bu Aydınlanma fikri ve Milliyetçilik ideolojisinin Yunan toplumuna aktarılması ilk kıvılcımlarını Mora Yarımadasında göstermiştir. Yunan Ayaklanması ilk olarak Mart 1821'de Mora Yarımadasında başlamış ve kısa sürede dönemin büyük güçlerinin ilgisini çekmeyi başarmıştır (Sander, 1994:128-134). Çar I. Aleksandr'ın ölümü (Aralık 1825) ile Rusya'nın başına geçen I. Nikola'nın şiddetli bir Türk düşmanı olması ve Yunan asilerine aşırı sempati duyması, Rusların Yunan meselesini devletlerarası bir problem haline getirmesine neden olmuştur. Nitekim 4 Nisan 1826 yılında Rusya'nın yoğun desteği ile "Petersburg Protokolü" imzalanmıştır (Hülagu, 2000). Petersburg Protokolü, Yunanistan Devleti'nin kurulması yolunda, devletlerarası diplomasi alanında atılan ilk adım olmuştur (Ünay, 2007). Bu protokole göre:

"Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ne vergi ile bağlı özerk bir devlet haline getirilecek ve bütün Türkler Yunanistan'dan çıkartılacak; İngiltere ile Rusya her türlü çıkar hesaplarından uzak olarak, bu öneriyi Osmanlı Hükümeti'ne kabul ettireceklerdir".

6 Temmuz 1827'de Londra'da imzalanan ve Petersburg Protokolü'nü teyit eden ayrı bir protokol ile Osmanlı Devleti'nin Petersburg kararlarını kabul etmesi durumunda asilerle Türk yönetimi arasında bir mütareke gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu mütarekenin hemen ardından Yunanistan Devleti'nin kurulacağı, eğer İstanbul bu protokolü kabul etmezse Londra Protokolü'nde imzası bulunan üç devletin (İngiltere, Fransa, Rusya) Yunanlı "muhariplere" yardım etmesinin yanı sıra Osmanlı Devleti'ne baskıda bulunacağını öngörülmüştür (Ünay,2007).

Osmanlı Devleti, kendisine zorla kabul ettirilmeye çalışılan bu şartları reddedince, protokolde imzası olan devletler hemen harekete geçmişlerdir. 1827 yılında İngiliz, Rus ve Fransız donanmaları Mora'yı ve Çanakkale Boğazı'nı abluka altına almış, Navarin'de demirlemiş bulunan Osmanlı-Mısır birleşik donanması, 20 Ekim 1827 tarihinde İngiliz-Rus-Fransız birleşik donanması tarafından yakılmıştır (Çakmak, 2012:42). Navarin olayından sonra büyük askerî güç kaybeden ve büyük oranda demoralize olan Osmanlı Devleti'nin bu durumundan yararlanmak isteyen Rusya, 1828 Nisanında hiç vakit kaybetmeden Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir (Hülagu,2000:4).

Batıdan ve doğudan iki cephe açan Ruslar doğudan Erzurum'a batıdan ise Edirne'ye kadar ilerlemeyi başarmışlardır. Edirne'nin de düşmesi ile birlikte, Osmanlı Devleti barış istemek durumunda kalmıştır. Osmanlı ve Rus temsilcileri arasında Edirne'de yapılan görüşmelerden sonra 14 Eylül 1829'da Edirne Antlaşması imzalanmıştır. "Edirne Antlaşması" ile Osmanlı Devleti, Yunanistan Devleti'nin kurulmasını resmen kabul etmiştir. Edirne Antlaşması'ndan sadece beş ay sonra, 3 Şubat 1830 tarihinde İngiltere, Fransa ve Rusya arasında imzalanan yeni bir "Londra Protokolü" ile bağımsız Yunanistan Devleti'nin kurulduğu resmen ilan edilmiştir. Osmanlı Devleti de 24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu şekilde, Osmanlı'dan ayrılıp da üzerinde milli bir devletin oluştuğu ilk toprak parçası Yunanistan olmuştur (Kocaoğlu,1995:197).

Kuruluş döneminde Yunanistan'ın ekonomik durumuna bakıldığında, Akdeniz ikliminin hâkim olduğu topraklarda tamamı tarıma elverişli olarak kabul edilmese de bu dönemde tarım, ihracata dayalı tarım stratejileri kullanılarak ve deniz taşımacılığı kullanılarak geliştirilmiştir. Bu dönemde şüphesiz en çok ihraç edilen tarım ürününün Mora Yarımadasında yetiştirilen üzüm olduğu söylenebilmektedir. Doğu Akdeniz ticaretinin bu dönemde gelişmesinde şüphesiz en büyük katkıyı ticaret filolarının gelişmesi yapmıştır. 1841 yılında Merkez Bankasının kurulması ile Yunan drahmisi uluslararası piyasalarda konvertible bir para birimi olarak yerini almış, bir mübadele aracı olmaktan çok milli bir pazarın oluşumunda birleştirici bir misyon üstlenmiştir. Ulusal tasarrufların toplanıp ticari kredilerin verilmeye başlanması, dışarıdan Yunanistan'a doğru sermaye hareketlerinin oluşması hep bu döneme denk gelmiştir (Serdar,2008).

Harilaos Trikoupis'in başbakan olduğu dönemlerde (1875-1895 yılları arasında yedi kez Yunanistan başbakanlığı yapmıştır) Yunanistan'da Korintos Kanalı açılmış, ülkenin dört bir yanını demir ağlarla örme projesi ve Yunanistan'ın mallarının ihracatında çok önemli olan yeni limanlar yapılmaya çalışılmıştır. Bu büyük projeler ülkenin iktisadi tarihinde çok önemli bir yer edinmiştir. 1910 yılında iktidara gelen Elefterios Venizelos'un ülkeyi Birinci Dünya Savaşı'nın içine sokması ise ülkeyi çok zor bir döneme sokmuştur. Bu dönemde asıl ağır yük ise Lozan Antlaşmaları sonucu ortaya çıkan nüfus mübadeleleri ile yaşanmıştır (Serdar,2008:7-8).

1925-1926 yıllarında sekiz ay süren Theodoros Pangalos'un dikta yönetimi döneminde; artan finansman açıklarının bir hayli fazla olması ve yabancı borçların giderek artmasına bağlı olarak, dolaylı vergileri artırmaya yönelik ve kamu harcamalarını kısıtlamak amacıyla sıkı bir maliye politikası izlenmek zorunda kalınmıştır. Diğer bir taraftan ise, tüm dünyanın "Kara Perşembe" olarak isimlendirdiği 1929 Krizi, krizin başlangıcında Yunanistan ekonomisinde %10'luk bir küçülme olarak kendini gösterse de (diğer ülkelere kıyasla Yunanistan krizden daha az etkilenmiştir), bu tarihten itibaren ekonominin pozitif görünümü devam etmiştir. 1929 tarihinde sanayi üretiminde sert bir azalma olurken, 1931 tarihinden itibaren sanayi üretimi tekrar yükselmiştir (Serdar,2008:12-14).

2. II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI EKONOMİK VE SİYASİ DURUM

Kuruluşundan itibaren batılı emperyal devletlerin yörüngesinden ayrılmayan Yunanistan Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda Anadolu topraklarında girişmiş olduğu maceranın ekonomik ve siyasi sıkıntılarını gideremediği istemeden de olsa savaşın içine çekilmiş ve kendisini İkinci Dünya Savaşı'nın içinde bulmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın tüm dünya üzerinde yaratmış olduğu tahribat ne denli büyük olduysa, Yunanistan'daki yıkım da o denli büyük olmuştur. Demir yolları, kara yolları, limanlar, iletişim hatları, ticari filolar tahrip edilmiş, binden fazla köy yakılmış adeta yok edilmiştir. Gıda stoklarının yok olması, kümes ve besi hayvanlarının kıtlığı açlık derecesinde yoksul bir ülke görüntüsü ortaya çıkarmış, halk salgın hastalık tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Gelişme çağındaki çocukların %85'i tüberküloz hastalığına yakalanmıştır. Zaten doğal kaynak bakımından zengin olmayan ve sanayisi çağın gereklerine göre gelişme gösteremeyen ülke iyiden iyiye dış yardıma muhtaç bir hale gelmiştir (www.fordham.edu.tr,2015). Bu noktada ülkenin yararlarını Truman Doktrini ve Marshall Planı adı altında ABD tarafından yapılan ekonomik yardımlar kısmen de olsa sarabilmiştir (Sotiropoulos,2014:27).

1940'lı yıllar Yunanistan bağımsızlık tarihinin en karanlık yılları olurken, yaşanan kanlı çatışmalar sonucu ülke iç savaşa sürüklenmiştir. İç savaş sırasında 350 binden fazla kişi evlerinden ayrılarak mülteci kamplarına gitmek durumunda kalmıştır (Christodoulakis,2014:17-18). 1940'lı yılların ikinci yarısında, Yunanistan'ın sınırlı olan ekonomik kaynaklarının büyük bir çoğunluğu "içerideki savaş"ı durdurmak için harcanmıştır. 1949 yılında hükümetin askeri ve kolluk gücü sayısı yaklaşık 500 bin gibi rakamları bulmuştur. Bu yıllarda alınan Amerikan yardımlarının çoğu ekonomik gelişme ve kalkınma için değil, askeri alanlardaki harcamalar için kullanılmak durumunda kalmıştır. İç savaş sonrası dönemde Yunanistan, demokrasiden bir hayli uzak bir görünüm sergilemiştir. Ülkede yaşanan bu iç savaş, 1950-1960 yılları arasında yaşanacak olan ülke siyasetinde de etkisini göstermiştir (Clogg,1997:178).

Yunanistan iç savaştan sonra iki yıl tam bir siyasi istikrarsızlık içine girmiş dört yıl içinde (1948-1952) Liberal ve Sosyal Demokratlar'ın üstünlüğünde 13 ayrı hükümet kurulmuş ve düşmüştür (Bekaroğlu,2009).

1950'li yıllarda ülkede bu kadar çok seçime gidilmesi ve istikrarsızlıktan kaynaklanarak sürekli olarak koalisyon hükümetlerinin kurulması; Yunanistan'ın ekonomik olduğu kadar siyasi anlamda da kısır bir döngü içerisinde olduğunu göstermiştir.

Her ne kadar Yunanistan siyaseti kısır bir döngü içinde olup sürekli koalisyon hükümetleri oluşsa da, bu dönemde gerçekleşmiş olan ekonomik iyileşmede ABD'nin yapmış olduğu yardımların hayati bir önemi olduğu görülmüştür. 1945-1957 arası dönemde Yunanistan'da, Amerikan yardımlarının yarısından fazlası devlet yatırım harcamalarında kullanılmıştır. Büyük oranda yapılan askeri yardımlar ve borçlar devam ederken bu tarihten sonra sivil amaçlı yardımlar azaltılmış ve 1962 yılından sonra da durdurulmuştur. Bu yapılan Yunan Devlet yatırımları gelir artırıcı kapasiteyi artırmış ve endüstri girişiminin toplam sabit sermaye yatırımında %34'lük bir artış sağlamıştır. GSYİH, 1957 yılında %4,7'den 1970 yılında %9,2'ye yükselmiştir. Bu yüzden Yunan ekonomisinde bu dönemdeki iyileşmenin Amerikan yardımı ile başladığı ve Yunan Devleti tarafından üstlenildiği söylenebilir (McNeill,1957:180). Bu dönemde Amerikan isteklerine uyumlu olarak, Amerikan yatırımları ve ihracat önündeki engeller azaltıldığından ticaret mümkün olduğu kadar kapitalist ülkeler tarafından yönetilmiştir (Close,2002:45).

Devletin gelişmesinde ve ekonomik anlamda iyileşmesinde öncü/temel yıl 1953 olmuştur (Clogg,1997:181). 1953 yılında hükümetin drahmiyi %50 devalüe ederek ihracatı cesaretlendirmesi, uygulanan sıkı para politikası ve aşırı devlet denetiminin gevşetilmesi, özel sektör yatırımlarında büyük bir artışa ve yirmi yıl sürecek olan çarpıcı bir parasal istikrar ve ekonomik büyüme döneminin başlamasına katkı yapmıştır (Pagoulatos, 2003:22-25). Bu dönemde uygulanan politikalar sonucunda ihracat ve ithalatın GSYİH'nın yüzdesi olarak değeri 1950 yılında %21,8'den 1973 yılında %36,5'e kadar artmıştır. Bu başarılı uygulamalar öncelikle iç yatırımı ve üretimi canlandırmıştır. 1945 yılından itibaren kontrolden çıkmış olan enflasyon, sonunda dizginlenmiş ve 1955'ten 1972'ye kadar tek hanede kalırken bu yılların çoğunda %2 olarak gerçekleşmiştir. Özel hane halkının, net sermaye bileşenindeki katkısı 1954 yılında %28'den 1961 yılında %59'a yükselmiştir. Diğer taraftan toplam sabit sermaye yatırımı 1960'lardan sonra GSYİH'nın yaklaşık %25'ini oluşturmuştur (Close,2002:45-46). Bu dönemde sanayi üretimindeki büyüme de oldukça etkileyici olmuştur. 1950'lerin başlarında elektrik üretimindeki artış çok fazla olmuştur. 1955 yılında uygulanan Amerikan Programı sayesinde, elektrik üretimi savaş öncesi dönemle kıyaslandığında beş kat fazla olarak gerçekleşmiştir (Tsaliki,1991:5).

Tablo 1: Üretim (milyon drahmi, 1970 fiyatları, 1951-1971)

Üretim	1951	1961	1971
Maden	0,59	1,67	4,03
İmalat (üretim)	9,28	19,89	54,59
İnşaat	4,44	12,68	26,27
Elektrik/gaz/su/çöp	0,47	1,63	5,91
Taşıma/Depolama/İletişim	5,49	9,47	21,86
Toplam Ekonomik Üretim	80,51	143,77	278,55

Kaynak: Tsaliki,(1991)

1951-1971 yılları arasında meydana gelen ekonomik büyüme ve istikrar, bireysel geliri artırmıştır. Bu durum Yunan şehir nüfusunda artışa neden olmuştur (1961-1971 yılları arasında Büyük Atina'nın nüfusu %37, ondan sonraki on yıl içerisinde de ilaveten %19 oranında artmıştır). Öte yandan, Avrupa insanın yaşam standartlarının yükselmesi, hava ulaşımı ve yurtiçi ulaşımın gelişmesiyle birlikte, turizm 1950'lerin sonlarında ödemeler dengesinde büyük bir önem kazanmıştır. 1938 yılında doksan bin ziyaretçi gelen Yunanistan da bu oran 1960'lara kadar dört misli artış göstermiştir. 1970'lerde taşımacılık ve turist geliri, ticari ithalatın %32'sini kapatır büyüklüğe ulaşmıştır. Üretimdeki artış açısından, tarımda ki gelişme de bir hayli etkileyicidir. 1950-1973 yılları arasında, tarımsal üretim neredeyse iki kattan fazla artış göstermiştir (Clogg,1997:182).

21 Nisan 1967 tarihinde bir grup subay tarafından gerçekleştirilen darbe ile Yunanistan'da Albaylar Cuntası Dönemi (1967-1974 arası dönem) resmen başlamıştır. Albaylar Cuntası Dönemi ekonomisinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki yatırımcılara bol miktarlarda teşvikler verilmiş ve bu verilen teşvikleri devlet aşırı borçlanma yoluyla karşılamıştır. Bu dönemde verilen bu teşvikler ve fazlaca yapılan borçlanma yoluyla, 1973 yılına kadar diğer hükümetlerin gerçekleştirdiği büyüme oranları yakalanmıştır. Ancak siyasi istikrarsızlık ve kargaşaların devamı sonucunda askeriye içerisindeki güçlü kimseler Yunanistan'da son darbeyi (Coup de grace) gerçekleştirmişlerdir. Demokratik hükümetlerin geri dönüşü içinse yine tek çare olarak Konstantinos Karamanlis düşünülmüştür. Karamanlis, on bir yıllık sürgün hayatını geçirdiği Fransa'dan, Yunanistan'a tıpkı bir *her şeyi çözmeye muktedir Tanrı* (Deus ex machina) gibi dönmüş ve 1974 yılında başbakan olmuştur (Clogg,1997:203-205).

3. 1974 SONRASI DÖNEM: EKONOMİK İSTİKRARSIZLIK SÜRECİ

1974 yılında Yunan ekonomi ve siyasetine bir kurtarıcı olarak başbakan olan Karamanlis, tüm siyasi becerilerinin sınanacağı bir krizin içerisinde kendisini bulmuştur. Bu tarihte Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğine gelmiş ve bu durum sivil otoriteye olan desteği ve güveni de bir hayli azaltmıştır. Fakat cunta idaresinin bu döneme kadar yapmış oldukları göz önüne alındığında halkın bu yönetime olan desteği tamamen bitmiş ve Karamanlis hükümetine giderek artan halk desteği ise demokrasiye geçişi hızlandırmıştır.

1974 yılının Aralık ayında yapılan referandum ile halkın %70'lik kısmı cumhuriyetten yana oy kullanmış ve ülkede bir rejim değişikliği yaşanmıştır (Clogg,1997:207-210).

1974 sonrası dönemde (1967-1974 yıllarında yaşanan cunta dönemi son bulup Yunanistan'ın cumhuriyetle tanıştığı dönem), sosyal ve politik anlamda pek çok değişim meydana gelmiş ve devlet toplum üzerindeki gücünü artırmıştır. Ancak 1974-1985 yılları arasında petrol krizinin ve işçi maliyetlerinin getirdiği yükün artması nedeniyle, birçok sektör ekonomik aktivitelerini özel ya da yabancı sermayeye terk etmek zorunda kalmıştır (Patronis ve Liargovas,2004:120-122).

1974-1980 arası dönemde Yunanistan'da reel GSYİH ortalama %3,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranı ile Yunanistan 1953-1973 yılları arasında yakaladığı ekonomik büyüme mucizesinin bir hayli gerisine düşmüştür ve bu azalma 1981 yılı AB üyeliğinden sonra da devam etmiştir. 1973 yılında yaşanan Petrol Şoku sonucu ülke %3,6 küçülme yaşarken, 1975 yılında toparlanmaya başlayan ekonomi 1979 yılında 2. Petrol Şoku sonucu yine küçülme yaşamıştır. Verimlilikteki artış %1,7 gerçekleşirken, istihdam artışı ise %0,7 olarak gerçekleşmiştir. Yatırımların GSYİH içindeki payı %25,3 olmuştur. İşsizlik oranı %1,9 iken, cari işlemler açığı %-3,3, bütçe açığı ise %-2,2 olmuştur. Son olarak kamu borcunun GSYİH'ya oranı %23,5 ve enflasyon oranı %17,5 olarak gerçekleşmiştir (bkz Tablo 2).

Tablo 2: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1974-1980 ve 1981-1989)

Yıllar	Reel GSYİH	Verimlilik Artışı	İstihdam Artışı	Yatırım (GSYİH %)	İşsizlik	Cari Açık	Bütçe Açığı	Kamu Borcu	Enflasyon
1974-80	3,5	1,7	0,7	25,3	1,9	-3,3	-2,2	23,5	17,5
1981-89	1,8	1,1	1,0	21,1	7,1	-4,3	-9,7	45,7	18,9

Kaynak: Tsakalotos, 1998

1974'ten itibaren ekonominin zayıf performansı, büyüme öncesi koşulların ortadan kaybolmasıyla kısmen de olsa açıklanabilmektedir. Büyük şirketlerle olan iyi ilişkiler, aşırı düşük ücret düzeyi ve düşük çiftçi gelirleri, koruyucu tarifeler, uluslararası ekonomideki artan büyüme gibi faktörler yatırımcıyı güney ve batı Avrupa'nın gelişmiş ekonomilerine doğru yöneltmiştir. 1974'ten sonra özellikle dikkat edilmesi gereken şey, yabancı ve iç yatırımda meydana gelen dikkat çekici azalma olmalıdır. 1974'ten itibaren, özel yabancı yatırımlar azalırken, 1994'e kadar bu eğilim devam etmiş ve bundan sonrada çok az bir artış eğilimi göstermiştir. Sonuç olarak, gayri safi sabit sermaye bileşimi 1951-1973 arasındaki dönemde altı kat artarken, bu oran 1973-1985 arası dönemde altıda bir oranında azalma göstermiştir. Tüm kaynakların toplam yatırımı 1950-1973 arası dönemde yılda ortalama %7,9 artarken, 1973-1985 arası dönemde ortalama %1,6 artarak azalmıştır. Yatırımların azalmasının açık sebeplerinden birisi de, 1974-1982 yıllarında sanayideki verimliliğin azalmasıdır. Batı ekonomilerindeki pazarın azalması, diğer AET ülkelerine karşı tarifelerin azalması, enerji ve teknoloji gibi ithalat ürünlerindeki fiyat artışlarının bir sonucu olarak sanayideki verimlilik azalmıştır (Close,2002:168).

1970'ler sırasında imalatın GSYİH'ya olan katkısı bir hayli değişmiş ve 1960'ların seviyesine gerilemiştir. 1971'de bu oranın %21'den 1993'te %16,9'a gerilediği görülmektedir. 1977'den 1994'e kadar sanayi şirketlerinin toplam varlıkları %18,3 kadar azalırken, üretim %19,3 azalmıştır (Tsaliki,1991:6). 1974 yılından sonra, tarımdaki yatırımlarda da ayrıca azalma görülmektedir. Yatırım, 1987'ye kadar 1973 seviyesinin %40'ı olarak gerçekleşmiştir (Close,2002:173-174). Öte yandan bu dönemde Çiftçilerin sayısı azalmaya devam etmiştir. 1981'de tarım sektöründe istihdam edilen işgücü sayısı %30,9 iken 1997'de bu oran %17,8'e gerilemiştir (Kathimerini,1995). Sonuç olarak bu dönemde son on yıl ile kıyaslandığı zaman ekonominin tüm sektörlerinde bozulmalar görülmektedir.

4. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ

Karamanlis ve hükümetinin en çok öncelik verdiği ve enerji harcadığı konu şüphesiz Yunanistan'ın Avrupa Ekonomik Topluluğuna kabul edilme sürecini hızlandırmak olmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğuna katılım sürecinde 1961 yılında üyelik anlaşması imzalanmıştır. AET'ye üyelik konusunu kesinleştiren Karamanlis, pek çoklarının beklediği gibi, 1980 yılı Mayıs ayında meclisten anayasanın belirlediği asgari sayısal desteğin yalnızca üç fazlasını alarak cumhurbaşkanlık görevine seçilmiştir (Glogg,1997:217-222).

1 Ocak 1981 tarihinde AB üyeliği ile birlikte hem siyaset hem de ekonomi alanında yeni bir dönem başlamıştır. Bütçe açığı, kamu borç stoku, kamuya ait şirketlerin bütçeye getirdiği yük, yabancı yatırımların ülkeye istenen düzeyde çekilememesi en önemli sorunlar olarak görülmektedir. 80'li yıllarda kırılğan ekonomik yapının devam etmesi nedeniyle 1985 yılında iki yıllık bir istikrar paketi için AB'den 1,7 milyar ECU kaynak sağlanmış; ancak bu iki yıl sonunda da istenen düzeyde başarı sağlanamamıştır (www.ticaret.gov.tr.,2010). Tablo 3'teki Yunanistan'ın makro göstergelerine baktığımızda, 1981 yılından sonra kamu borcunun giderek arttığı görülmektedir. 1981 yılında kamu borcunun GSYİH'ya oranı %27 iken bu oran 1990 yılına gelindiğinde %90'ı bulmuştur. Bu durumda AB üyeliğinin oluşturduğu olumsuz etki görülmektedir. Yine 1980-1990 arası dönemde enflasyon hiç %20'nin altına düşmezken, işsizlik oranı da bazı yıllarda %8'i bulmuştur. Ayrıca, bu dönemde AB üyeliğinin ilk dönemlerinde yaşanan olumlu hava ile birlikte üretim ve yatırımlarda ki artışa bağlı olarak büyüme gerçekleşmiştir. 1981 yılında %0,1 büyüyen Yunanistan, 1988 yılında bu oranı %4,5'a çıkarmasını bilmiştir.

Tablo 3: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1980-1990)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
GSYİH Büyüme	0,1	0,4	0,4	2,8	3,1	1,6	-0,5	4,5	3,8	0,0
Üretimde Artış	-2,7	1,3	-0,7	2,5	2,4	1,4	-0,4	3,1	3,4	-1,3
İstihdam Artışı	5,2	-0,8	1,1	0,4	1,0	0,4	-0,1	1,6	0,4	1,3
Yatırım / GSYİH	27,4	24,6	25,0	22,8	23,5	22,7	21,1	21,4	22,5	23,0
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH %)	-5,4	-4,1	-4,4	-5,2	-8,1	-3,5	-2,2	-1,5	-3,8	-4,3
Kamu Borcu (GSYİH %)	27,1	29,8	34,0	40,9	47,8	48,4	53,3	63,5	66,6	90,1
Enflasyon	24,5	21,0	20,2	18,5	19,3	23,0	16,4	13,5	13,7	20,4
İşsizlik	4,0	5,8	7,9	8,1	7,8	7,4	7,4	7,7	7,5	7,0

Kaynak: Tsakalotos, 1998

1980'lerin sonuna kadar Yunanistan'ın AET'nin gelişmiş ekonomilerinin gerisine düştüğü aşikârdır ve son zamanlara kadar üye ülkeler arasında kişi başına düşen GSYİH bakımından en düşüktür (The Economist, 2000:47-49). Yunanistan devletinin bu geri kalmış göstergeleri, 1999 yılında Ekonomik ve Parasal Birlikten dışlanması göstergesidir ve 12 AB ülkesinden sadece 3 tanesi katılmasına destek vermiştir. 1985 yılından 1998 sonlarına kadar IMF, OECD ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kurumlar ekonomideki ciddi hataları periyodik olarak raporlamışlar ve Yunanistan'ı ekonomik rekabette işgücü verimliliği açısından Avrupa liginin en altına koymuşlardır. 1980'lerin sonunda pek çok yılda ekonomi kötümser olarak görülmektedir.

Ekonomi; düşük yatırım ve büyüme, devlet sübvansiyonlarına bağımlı, yüksek finansman açığı, yüksek enflasyon ve zor kredi bulabilen bir kısır döngü olarak karşımıza çıkmaktadır (Close,2002:169).

Tablo 4: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1990-2000)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
GSYİH (Büyüme)	0	3	1	-2	2	2	3	4	4	3	4
Enflasyon	21	20	15	14	11	10	8	6	5	4	2
İşsizlik	7	8	8	9	9	9	10	10	11	12	11
Kamu Borcu (GSYİH %)	-	-	-	-	-	105	107	103	101	102	119
İthalat (GSYİH %)	25	24	24	23	22	23	23	23	26	28	35
İhracat (GSYİH %)	15	14	15	14	14	14	14	16	16	19	24
Sabit Sermaye Yatırımı (GSYİH%)	25	25	23	22	20	20	21	21	24	25	25

Kaynak: WDI, 2013

Makro değişkenlerdeki performans AB üyeliği sonrasında Yunanistan'da ciddi değişimler yaşandığını göstermektedir. AB'den sağlanan fonlar ekonomiye büyük katkı sağlamış ve sağlamaya da devam etmiştir. Tablo 5'te AB tarafından Yunanistan'a sağlanan mali yardımların GSYİH içindeki payı gösterilmektedir.

Tablo 5'e baktığımızda, AB üyeliğinin ilk dönemi 1981 yılında %0,4 olan bu yardım miktarı, artarak devam etmiştir. 1990'lı yılların başında ise %5'lerin üzerine çıkarak ekonomiye olan katkısını bir hayli artırmıştır. 1994-1999 arasında AB Topluluk Destek Çerçeve Programı 2. Paketi ile her yıl Yunanistan'a GSYİH'sının %3,5 ila %4,0'ü aralığında fon aktarılmıştır. 1981'de AB'ye katılan Yunanistan 1959 yılından (AB üyeliğine ilk başvuru tarihi) 2004 yılına kadar geçen 45 yıllık süre içinde nüfusuna göre AB fon ve finansal kaynaklarından en çok istifade eden ülke konumunda olmuş ve 150 milyar dolardan daha fazla yardım almıştır (www.ticaret.gov.tr.,2010).

Tablo 5: AB'den Yunanistan'a Yapılan Mali Yardımlar (GSYİH %)

Yıllar	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Yardımlar (GSYİH %)	0,4	1,4	2,4	2,1	2,6	3,5	3,6	3,6	4,8	4,4	5,7	5,2

Kaynak: Alogoskoufis,2010

Yunanistan 1 Ocak 2001'de Avrupa Para Birliği'ne dâhil olmuş ve bu tarihten itibaren para ve faiz politikaları Avrupa Merkez Bankası'nca tespit edilmeye başlamıştır. 1990-2000 arası dönemde Yunanistan'ın makro göstergelerine bakılacak olursa, kamu borç stokunun GSYİH'ya oranının %100'ün üzerinde seyretmeye devam ettiği görülmektedir. Ülkenin Avrupa Para Birliği'ne dâhil olmasından sonra ekonomik büyümenin hızlanarak devam ettiği Tablo 4'te görülmektedir. 1990 yılından sonra Yunan ekonomisi hızla büyümeye başlamıştır. 1990 yılında %0 gerçekleşen büyüme 2000 yılında %4'ü bulmuştur. Ayrıca, 1990-2000 arasında enflasyonda da iyileşme olduğu görülmektedir. 1990 yılında %21 olan enflasyon, 2000 yılında %2'lere kadar gerileyerek tek haneli rakamları bulmuştur. Bu oranlardan hareketle Yunanistan'ın ekonomisinin iyileşmesinde AB tarafından sağlanan fonların etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Pasok gibi başarılı hükümetlerin yürüttüğü seçim odaklı çalışmalar 1981-1989 döneminde ekonomik performansta bozulmalara yol açmıştır. 1974-1993 yıllarındaki sekiz genel seçimin her birinden önce, bütçe açığı ve cari işlemler açığı artmış ve 1980'lerde bu göstergelerde ortalama %50'nin üzerinde bir artış meydana gelmiştir. Bu uygulamaların toplam sonucu olarak bütçe açığı çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. 1990 yılında bütçe açığı GSYİH'nın %19'u olarak zirve yapmıştır. Bu durum ise kamunun AB'nin ortalamasından 6 kat daha fazla borçlanmasına yol açmıştır. Pasok hükümeti ve onun selef ve halefleri kamunun kaynaklarını ve yapmış oldukları borçlanmaları popülist politikalar için harcamıştır (özellikle emekli aylığı ve kamu çalışanlarının maaşlarında artışlar yaşanmıştır). Bu dönemdeki hükümetler uzun süreli büyümeyi cesaretlendirecek, fiziki altyapı ve mesleki eğitim gibi alanları göz ardı etmişlerdir. Ayrıca milli endüstrilerin artan faturalarını ödemek için sürekli fiyat artışları yaşanmıştır (Tsakalotos,1998:114-138). Enflasyon kötüleşen cari işlemler açığı ile birleştiğinde drahmiye olan güven giderek azalmıştır. Bu durum hükümetin bir adım atmasını gerekli kılmış ve 1953 yılından beri görülmemiş olan, 1983'te bir kez ve 1985'te tekrar drahmi devalüe edilmiştir.

1980'ler boyunca enflasyon ile savaşmak, 1985'ten sonra da drahminin değerini korumak için devlet kredi ve para arzını sınırlandırmış ve yüksek faiz oranına gereksinim duymuştur. 1990'larda yüksek faiz oranları, yatırımları devlet tahvillerine yöneltirken, iç üretime yönelik yatırımlardan vazgeçirmiştir (Close,2002:176).

Bu dönemde Türkiye ile kötü ilişkiler, dışişlerinde ağırlığını sürdürmekte ve tıpkı 1974 yılında Cuntanın düşüşünden sonraki yedi yıllık muhafazakâr iktidar döneminde olduğu gibi, savunma politikaları Pasok yönetiminde de belirleyiciliğini sürdürmektedir. Öte yandan 1983 yılında Kıbrıs Türk Topluluğu'nun tek taraflı olarak bağımsız "Kıbrıs Türk Federe Cumhuriyetini" ilan etmesi, 1987 yılında ise Türkiye'nin Ege'deki tartışmalı sularda petrol arama girişimi Türk-Yunan ilişkilerin çok şiddetlenmesine yol açmıştır (Clogg, 1997:223-235).

Yunanistan'da pek çok devlet girişimi ticari rekabet ve ekonomik disiplinden yoksun olduğundan verimsizdir. Vasıfsız personel yükü fazla olduğundan teknik personel çalıştırmak zorlaşmaktadır. Kamu hizmetlerinin yaklaşık yarısı atıl olarak çalışmaktadır ve çoğu büyük borçlara sahiptir. Yunanistan AB ile kıyaslandığında kamu sektörü en büyük olan ülkedir. Kamu sektörünün Yunanistan ekonomisi içindeki payı bir hayli fazla olmuştur. Yunanistan'ın karşı karşıya bulunduğu birçok ekonomik, sosyal ve politik problemin temelinde kamu sektörünün bu denli büyük oluşu yatmaktadır (Özsoy,2000:43). 1990'lı yıllarda başta enerji, ulaştırma ve telekomünikasyon olmak üzere pek çok sektörde monopol konumundaki kamu iktisadi teşekküllerinin ekonomi içerisindeki payı %75'ler civarında bulunmaktadır (www.ticaret.gov.tr.,2010). Tüm bu kamusal büyüklük dikkate alındığında 1999 yılında kamu borcunun GSYİH'ya oranı %105'i bulması dikkate değerdir (Close,2002:180). Ekonominin belirgin zayıflıkları arasında, teknoloji alanındaki düşük ücret gelmektedir, bu da Ar-Ge'de ki yetersiz yatırımdan kaynaklanmaktadır. Kaynakların çoğu hükümetler tarafından harcanmış ve pek azı bu alanlara aktarılmıştır. Teknolojik ve yönetsel uzman kıtlığı bir diğer zayıflıktır, bu durum mesleki eğitim ve öğretimin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Firmalar teknik personelin kıtlığından şikâyet etmektedir. Firmaların pek çoğu da bu teknik elemanı kullanmada başarısızdır (Close, 2002:183).

Yunanistan ekonomisi 2006'da %6.0 oranında büyüme göstermiştir. Yatırım harcamalarındaki %10 civarındaki artış bu büyümede önemli bir rol oynamıştır. 2006 yılında doğrudan yabancı sermaye girişi 4,3 milyar avro olmuş ve GSYİH'nın %2'sini oluşturmuştur. 2001-2007 arasında %4 civarındaki ortalama büyüme avro bölgesinde yer alan ülkeler içindeki en yüksek büyüme oranı olmuştur. Ancak kamunun toplam borç stoku ekonomi için önemli bir problem olmaya bu dönemde de devam etmiştir. Bu dönemde ithalatın GSYİH içindeki ortalaması yaklaşık %33 olurken, ihracatın ortalaması 21,4 olmuştur. 2008'in ikinci yarısından itibaren küresel krizin boyutları değişmiş ve birçok ülke ekonomisinin resmen resesyona girdiği kabul edilmiştir. Emtia talepleri tüm dünyada büyük bir gerileme gösterirken, fiyatlar hızla inişe geçmiştir. Daralan iç ve dış talep, artan işsizlik rakamları, kredi temininde yaşanan güçlükler içinde bulunduğumuz dönemin en belirgin özellikleri olarak ortaya çıkmıştır (www.ticaret.gov.tr.,2010).

Tablo 6: Yunanistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri (2000-2009)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GSYİH (Büyüme)	4	4	3	7	5	1	6	4	0	-4
Kamu Borcu (GSYİH %)	119	122	123	119	122	122	123	120	117	133
FDI (GSYİH %)	1	1	0	1	1	0	2	1	2	1
İthalat (GSYİH %)	35	34	31	29	30	30	32	35	36	29
İhracat (GSYİH %)	24	23	20	19	21	21	21	23	23	19

Kaynak: WDI,2013

5. BORÇ KRİZİ DÖNEMİ: KRİZİN EKONOMİK ETKİLERİ

2008 yılında ABD merkezli başlayan emlak (mortgage) krizi, sonraki aşamalarda küresel krize dönüşerek reel ekonomileri ve finans piyasalarını altüst etmiştir. Mortgage sistemi Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun yıllardır uygulanan ve 20-30 yıla kadar uzayan vadelerle ev sahibi olma imkânı sunan bir ev kredisi sistemidir. Bu sistemde, ev almak isteyenler tarafından kredi kuruluşlarından alınan krediler sabit ya da değişken faizlerle geri ödenmektedir. Bankalar ve finans şirketleri yüksek faiz karşılığında bu kredi geçmişi kötü olanları sisteme dâhil ederek büyük bir riskin altına girmişlerdir (Apak ve Aytaç,2009:210).

Bankalarının almış olduğu bu yüksek risklerin bir sonucu olarak, Amerikan kökenli en büyük bankalar 10-15 milyar dolar zarar açıklamışlardır. ABD'nin en büyük bankalarından Lehman Brothers iflas etmiş, Dow Jones sarsılmıştır. Dow Jones, 2001 yılından bu yana en düşük seviyeyi görmüştür. Yatırımcılar, şok içindeyken, ardından General Motors'un finansal birimi 20 milyar dolar zarar açıklamıştır. Bu durum 2008 yılında ABD'de mali bir krizin resmen ortaya çıktığını göstermiştir (Dursunoğlu, 2009:93).

ABD'de yaşanan bu emlak krizinin küresel talepte meydana getirdiği daralma tüm dünya ekonomilerini etkilediği gibi en büyük etkisini de Avrupa Birliği'nin kırılgan ekonomileri üzerinde göstermiştir. Avrupa Birliği'nin en zayıf halkalarından biri olan Yunanistan ise krizden en çok yara alan ve iflas etme noktasına gelen ülke olmuştur. Yunanistan'ı içine alan küresel kriz fırtınası bu ülkede resmi istatistiklerin manipüle edildiğini ortaya çıkarmıştır. Bu davranış küresel anlamda piyasalarda bir büyük etki yaparak en popüler olan kredi derecelendirme kuruluşları fitch, standart and poor's, moody's'in not indirimini beraberinde getirmiştir. Not indirimleriyle birlikte güvenilirliğini yitiren Yunanistan, yüksek olan borçlarının finansman ihtiyacını karşılayamaz hale gelince krizin etkisi daha da hissedilir bir hâl almıştır.

Son kırk yılda (1970-2010) Yunanistan'da, reel kişi başına GSYİH olarak yıllık ortalama büyüme oranı % 2.96 gerçekleşirken bu oran çokta kötü durumda değildir. Ancak, birbirini takip eden bütün bu yıllarda Yunan ekonomisi asla istikrar sağlayamamıştır (Tavalas,2011). Avrupa Para Birliği'ne katılım aşamasından dışlanma tehdidi, Yunan yöneticileri mali dengesizlikleri düzeltmek için bütçe kısıtlamalarını yürürlüğe koymaya zorlamıştır.

1 Ocak 2001 tarihinde Yunanistan, düşük reel büyüme oranı ve GSYİH'nın %103'ünü bulan yüksek oranlı Kamu Borcu ile Avro Bölgesinin on ikinci üyesi olmuştur. Yunanistan Avro Bölgesine girer girmez, bu girişin ekonomideki etkisi keskin faiz indirimleri ile kendini göstermiştir. On yıllık Yunan Devlet tahvillerinin nominal faiz oranı 1994 yılında yaklaşık %20 iken 2005 yılı başlarında %3.5'e kadar azalmıştır (Gedikli,2013:20).

2008 yılına kadar, toplam kamu harcamaları GSYİH'nin %43-45 arasındadır oysaki vergi gelirleri 2000 yılından sonra yumuşak bir düşüş göstermiş ve 2000 yılında %42,9'dan 2007 yılında %39,6'ya gerilemiştir. Vergi gelirlerindeki bu azalış; şirketlerin kapanması, üretimin azalması, işsizliğin artması ve çoğunlukla vergi kaçakçılığının artması olarak açıklanabilir. Belki de gevşek vergi kanunları ve vergi kaçırmadan dolayı, doğrudan vergi gelirleri/GSYH oranı her dönemde Avro Bölgesi ortalamasından çok daha az olmuştur (Gedikli,2013:21).

AB üyelerinin vergi gelirlerinin GSYİH'ya oranı ortalama olarak 2000'li yıllar boyunca %25'in altına düşmemiş iken, Yunanistan'da bu oran %20 düzeyinde seyretmiştir. Gerek vergi toplanmasında yaşanan sorunlar, gerekse kayıt dışı istihdam ülkede kayıt dışı ekonominin büyük olduğu düşüncesini akla getirmektedir. OECD'nin 2009 tarihli raporunun bulguları bu düşüncüyü doğrular niteliktedir. Bu rapora göre vergi toplanmasına yaşanan sorunların temelinde vergi kaçakları ve yolsuzluk yatmaktadır. Rapora göre, Yunanistan'da kayıt dışı ekonominin GSMH içerisindeki payı %25'tir (Dağdelen,2011). 2007 yılına kadar vergi gelirleri yalnızca yaklaşık %20 artarken, merkezi Hükümet harcamaları %87 kadar artmıştır. Bu boşluk sonucu daha yüksek oranda bütçe açıkları gerçekleşirken AB'nin bütçe açığı sınırı olan %3 oranı da aşılmıştır (Nelson vd.,2010:1-15).

Her ne kadar Yunanistan'da ortaya çıkan ekonomik krizin dış boyutunu ABD ve AB'de ortaya çıkan finansal krizler oluştursa bile, asıl sorunun Yunanistan'ın kuruluşundan beri süregelen kendi iç yapısındaki siyasal, sosyal ve ekonomik dinamiklerinden kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Osmanlı Devleti'nden bağımsızlığını kazanan Yunanistan, bu tarihten itibaren pek çok ekonomik kriz yaşamıştır. 196 yıllık bağımsızlık tarihinin neredeyse yarısı ülkenin ekonomik krizlerle mücadelesine sahne olmuştur (www.sabah.com.tr). Yunan ekonomisi hiçbir dönemde bu krizlerden ders çıkarmamış, bu krizleri ortaya çıkaran sebepler üzerinde hiç durmamıştır. Bu anlamda, dönemin Başbakanı G. Papandreou'nun 2010 yılında Davos'ta yapılan Dünya Ekonomik Forumu'nda; ülkede yolsuzluğun, adam kayırmacılığın ve siyasi rüşvet sisteminin hâkim olduğunu itiraf ettiği konuşmasında, "Elimizdeki sorun kendi sorunumuz" diyerek bir özeleştiri de bulunmuştur (Markantonatou,2013:2). Yunan ekonomisini oluşturan altyapıya bakıldığında bağımsızlıktan günümüze kadar pek çok olumsuz durumun var olduğu gözümüze çarpmaktadır.

Yunanistan'ın 1929 yılından bu döneme denk yaşadığı en büyük kriz olan 2008 krizinin nedenlerine bakıldığında, bu krizden Yunanistan'ın bu denli büyük etkilenmesinin birçok sebebi sıralanabilmektedir:

- *Askeri Harcamaların Yüksekliği:*

Yunanistan'ın tarihsel geçmişinden günümüze uzanan dönemde bir tehdit unsuru olarak gördüğü Türkiye'den olası saldırı ihtimallerine karşılık savunma harcamalarında görülen ciddi artış gelmektedir. Bu ciddi artış ülke ekonomisinin krize sürüklenmesine yol açabilecek boyutlara kadar gelmiştir. Yunanistan'ın Türkiye'nin askeri gücünü dengelemeye dönük savunma kabiliyetleri edinme hedefinin ülke bütçesindeki yansımaları oldukça belirgin olmuştur. Nitekim savunmaya ayrılan bütçenin GSYH'ya oranı açısından Yunanistan, AB ve NATO üyesi ülkeler ile kıyaslandığında en çok silahlanan ülke konumuna yükselmiştir (Sandıklı ve Kaya, 2011:8-10). Tablo 7'de de gösterildiği üzere Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) verilerine göre 2005 ve 2009 yılları arasında Yunanistan en büyük beşinci silah ithalatçısı ülke konumundadır (Dağdelen,2011). Bir başka dikkat çeken nokta ise Yunanistan'ın askeri harcamalarının GSMH içindeki yarattığı boyuttur.

Tablo 7: En Büyük On Silah İthalatçısı (2005-2009)

Sıra	Ülke	İthalat Harcaması (\$)
1	Çin	10,892
2	Hindistan	8,398
3	Güney Kore	7,087
4	Birleşik Arap Emirlikleri	6,514
5	Yunanistan	4,615
6	İsrail	3,912
7	Singapur	3,816
8	Amerika Birleşik Devletleri	3,453
9	Cezayir	3,394
10	Pakistan	3,292

Kaynak: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde Yunanistan'ın 2000 yılından sonraki dönemlerde askeri harcamalarının giderek arttığı görülmektedir. 2003 yılında yaklaşık 5 milyar dolar olan harcama tutarı 2009 yılında (kriz yılında) yaklaşık 10,6 milyar dolara kadar çıkmıştır. Askeri harcamanın GSYİH'ya oranı ise bu dönemlerde ortalama %2-3 olarak gerçekleşmiştir ki bu oranla Yunanistan, diğer ülkelere kıyasla bir hayli yüksek konumda bulunmaktadır.

Tablo 8: Yunanistan'ın Askeri Harcamaları

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Askeri Harcama (milyar \$)	5,0	6,2	7,0	7,6	8,3	10,5	10,6	8,1	7,1	5,9	5,9
Askeri Harcama/ GSYİH(%)	2,6	2,7	2,9	2,8	3,1	3,3	2,7	2,4	2,3	2,4	2,4
Merkezi Hükümet Harcamaları(%)	6,1	6,3	6,8	6,7	6,1	6,4	6,3	5,5	4,6	4,4	---

Kaynak: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)

- *Kamu Gelir-Gider Dengesizliği:*

Yunanistan'ın bir diğer sorunu ekonomi politikasının dış borç üzerine kurulu olmasıdır (Özgüven ve Bulut, 2012). Yüksek dış borç stoku, özellikle yüksek kamu borcunun da eşlik ettiği cari açıkları oluşturmuş ve ülke krize sürüklenmiştir. Yunanistan'da kamu borçlarının yapısı; alacaklıların yerli yabancı oluşu, para birimi yapısı, vade yapısı ve sözleşmelerin faiz yapısı gibi açılardan olumsuzluklar taşıdığı için 2008 yılıyla birlikte finansal bozulma da hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir (Kibritçioğlu,2011).

Bir yandan Yunanistan ekonomisinin yüksek bütçe açığına sahip olması, yüksek kamu borçlarının oluşmasında da etkili olurken, diğer yandan ise kriz döneminde sorunlu bankalara yapılan sermaye transferleri, garantilerin hibe edilmesi ve faiz ödemeleri kamu borçlarının sürdürülebilirliği sorununu beraberinde getirmiştir. Bütçe açıklarının kapatılmasında izlenen borçlanma politikaları ülkenin daha fazla borçlanmasına sebep olmuş ve bu kısır döngü ülkede uzun süre devam etmiş nihayetinde Yunanistan ekonomisinde “ikiz açıklar” sürekli hale gelmiştir. Özellikle 2009 yılından sonra borçlarını finansman yolunda zorluk çeken Yunanistan'da kamu borcunun GSYİH'ya oranı hızla artmıştır. 1999 yılında %94 olan kamu borcu, Yunanistan'ın büyümesine paralel olarak hızla artmıştır. 2000'li yıllarla birlikte %100'lerin üzerine çıkan kamu borcu, 2008 yılında %113, 2009 yılında ise %129 olmuştur. Kamu borcunun GSYİH'ya oranı 2010 yılında %145, 2011 yılında %167 gerçekleşirken, 2013 yılında %170 ile rekor bir seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 9: Yunanistan'ın Kamu Borcu Göstergeleri

Yıllar	Yunanistan (GSYİH %)	Avro Bölgesi Ortalaması (GSYİH %)
1999	94	72
2000	103	69
2001	104	68
2002	102	68
2003	97	69
2004	99	70
2005	100	70
2006	106	69
2007	107	66
2008	113	70
2009	129	80
2010	145	85
2011	167	89
2012	161	91
2013	170	92
2014	174	92

Kaynak: Eurostat

- *Maastricht Kriterlerine Uyulmaması:*

Yunanistan'ın Maastricht Kriterlerini tutturma çabası da ekonomisinin bozulmasına sebep olmuştur. Bu durum Yunanistan Maliye Bakanı'nın 2010 yılında "Yunanistan'ın 2001 yılında Avro Bölgesi'ne girmeden önce ülkedeki bütçe açığını olduğundan küçük gösterdiğini ve bu uygulamanın ilerleyen yıllarda da devam ettiğini" bizzat açıklaması ile ortaya çıkmıştır (Burulday,2011).

- *Sosyal Güvenlik Harcamalarının Kontrol Edilememesi:*

Avrupa Komisyonu'nun 2009 yılında yayımladığı rapora göre; Yunanistan da kamu harcamalarının GSYİH içerisindeki payının giderek artmasında (büyümesinde), Yunan nüfusunun giderek yaşlanmasının etkisi olduğu görülmektedir. Bu yaşlanmanın bir sonucu olarak emeklilerin bütçe üzerindeki yükünün artması, kamuda istihdam edilen personel sayısının fazlalığı ve ücretlerin yüksek olması ve de son olarak emeklilik giderlerinin gelirlere oranla çok yüksek seviyelerde olmasının etkili olduğu belirtilmektedir. Komisyonun yaptığı bir araştırmada ise emeklilerin Yunanistan'da bütçeye getirdiği yükün yaşlanan nüfus sebebiyle oldukça yüksek durumda bulunduğu ve önlem alınmaz ise 2007 yılında GSYİH içerisindeki payı %11,7 olan yükün 2040 yılında %21,4'e çıkmasının beklendiği belirtilmektedir (www.ec.com).

- *Yolsuzluğun Yaygın Olması:*

Yunanistan'daki ekonomik krizi tetikleyen bir diğer önemli faktörün ise yolsuzluk olduğu belirtilmektedir. George Papandreou Başbakanlık koltuğuna oturduktan hemen sonra yaptığı açıklamada, ülkesinin asıl probleminin sistematik yolsuzluk olduğunu açıklamıştır. ABD merkezli Brookings Enstitüsü'nün yaptırdığı bir araştırmada, Yunanistan milli gelirinin %8'inin (bu rakam 20 milyar avroya denk gelmektedir) yolsuzluğa gittiği sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası Saydamlık Örgütü'nce yapılan bir araştırmaya göre ise yolsuzluk Yunanistan'da günlük hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Araştırmaya göre bir yıl içinde, ehliyet alımını hızlandırmak, inşaat ruhsatları, devlet hastanelerine kabul edilme, vergi iadelerini manipüle etme gibi kamusal işlemler için bir Yunan vatandaşı ortalama 1355 avro rüşvet vermektedir (Ersoy,2011).

- *Kayıt Dışı Ekonominin Büyüklüğü:*

Yunanistan'ın ekonomi alanında önemli sorunlarından bir diğeri ise, Yunanistan'daki kayıt dışı ekonominin büyüklüğüdür. Avro Bölgesinde kayıt dışı ekonominin toplam GSYİH içindeki oranı yaklaşık %10 civarında iken, bu oranın Yunanistan'da %30'dan az olmadığı belirtilmektedir (www.ticaret.gov.tr.,2010).

Öte yandan Avrupa Para Birliği'ne üye olan ülkelerde Avrupa Para Birliği içerisinde bağımsız para politikası uygulama şansı ortadan kalktığı için bu durumun üye devletler üzerinde birtakım sorunlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Yunanistan'da da bağımsız para politikası uygulayamamanın doğurduğu sonuçlar bir hayli ağır olmuştur.

Yunanistan'ın Avrupa Ekonomik ve Parasal Birliği içerisinde yer alması Yunan Borç Krizi'nin temel bir nedeni olarak sayılmasa da, birlik üyeliğinin Yunan Krizi üzerindeki kısmi ve dolaylı etkilerinden söz etmek mümkün olabilmektedir. Bir başka ifadeyle, Yunanistan'ın yapısal özelliklerinden kaynaklanan birtakım aksaklıklar olmakla beraber, Avrupa bütünleşmesinin yapısından kaynaklanan yanlışlıklar da krize katkıda bulunmuştur (Smaghi,2010). Yine bu yanlışlıklar krize karşı ortaya konulan müdahale olanaklarını zayıflatmış ve Yunan ekonomisi tarihinin en büyük ekonomik krizini yaşayarak batma noktasına gelmiştir.

6. 2008 KRİZİ SONRASI DÖNEM

2008 Krizi sonrası dönemde Yunan hükümetinin krizden çıkmak amacıyla uygulamış olduğu ağır tedbirlere, halkın düzenlemelere karşı sosyal reaksiyonların çok hızlı gelişebildiği bu ülkede toplumun çeşitli kesimleri sert bir tepki vermişlerdir. “Şok Tedavisi” ismiyle uygulanan bu önlemler Yunanistan'ı düze çıkarma konusunda hiçbir sonuç verememiş, aynı zamanda insani ve toplumsal bedeli büyük, eşi görülmemiş bir resesyon ve yıkıma yol açmıştır (www.sendikalgucbirliği.org). Bu krizle birlikte, 2009-2011 yılları arasında evsiz insan sayısı yaklaşık %25 artarken, yüksek eğitimli gençlerin başka ülkelere göç (beyin göçü) etmesi hızla artmış, 15-24 yaş arası nüfusun yarısından çoğu işsiz kalmıştır (Markantonatou, 2013:17). Kemer sıkma tedbirlerinin bir sonucu olarak halk fakirleşmiş ve ülkede suç oranları artmış ve en nihayetinde toplum yapısı giderek bozulmaya başlamıştır.

Yunanistan'da meydana gelen aşırı protestolar, 2015 yılı Şubat ayında yapılan erken genel seçimlerde iktidara radikal sol koalisyon Syriza'nın gelmesiyle sonuçlanmıştır. Syriza'nın Yunanistan'da onlarca yıllık siyasi geleneği yıkması ve bir dönemin kapanmasına yol açması, seçim başarısından çok daha önemli bir gelişmeye işaret etmektedir. Merkez sağdaki Yeni Demokrasi (ND) ve merkez soldaki PASOK hükümetlerinin Yunan halkı için sundukları “acı reçeteler” bu siyasi partilerin sonunu hazırlamıştır (Çetin,2015).

Yunanistan'da da krizin ilk dönemlerinde uygulanan politikalar kısmen etkisini göstermiş olsa bile, ilerleyen dönemlerde Yunan ekonomisi tekrar büyük bir durgunluk içerisine girmiştir. Mali dengeyi sağlamaya yönelik sert kemer sıkma politikası bütçe açığının 2009'da %15,7'den 2010'da %10,7'ye düşürülmesini sağlamış, ancak ekonomideki küçülme derinleşerek %3'den %4,9'a çıkmıştır. Kamu harcamalarındaki artış eğilimi bir ölçüde azaltılabılmıştır. 2009'da GSYİH'nın %54'e çıkan kamu harcamaları 2011'de %52'ye gerilemiştir. Ancak kamu borçlarındaki artış eğilimi hızlanarak devam etmiştir. 2009'da GSYİH'nın %129,7 olan kamu harcamaları, 2011 yılında %30 artarak %170,3'e çıkmıştır (Akyol,2014:9).

Kısacası tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Yunanistan ekonomisinde de uygulanan daraltıcı maliye politikaları, düşük büyüme, artan işsizlik, azalan toplam talep ve azalan kâra, bu durumda vergi gelirlerinin düşmesine ve transfer ödemelerinin artmasına ve en nihayetinde son durum ise tekrar artan bütçe açıklarına neden olmuştur.

Sonuç olarak bu daraltıcı maliye politikaları ve bunun oluşturduğu kemer sıkma tedbirleri, krizin ilk dönemlerinde ekonomiyi iyileştirici bir etki yapmış olmasına rağmen, bu politikaların maliyetleri halkın üzerine yıkılmıştır.

Son beş yıllık döneme bakıldığında Yunan ekonomisi uygulanan kurtarma paketleri ile nispeten de olsa toparlanmaya başlamıştır. Ancak son dönemde gerek dünyada yaşanan Koronavirüs salgınının getirdiği ekonomik yükün ağırlığı, gerekse ulus devlet oluşundan beri süregelen Türkiye ile olan anlaşmazlığın Doğu Akdenizde tekrar alevlenmesi Yunan ekonomisinin tekrar resesyona girmesine yol açmıştır. Ülke ekonomisi, 2019 yılı sonbaharından bu yana resesyon içerisinde bulunmaktadır. Yunanistan ekonomisi 2020 yılının nisan-haziran ayları arasındaki dönemde bir önceki çeyreğe göre yüzde 14 küçülmüştür. Kriz şartları nedeniyle ülkede turizm gelirleri durma noktasına gelmiştir. GSYİH'nın 2020 yılında yüzde 10 kadar azalması beklenmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yunanistan devletinin kurulmasında, özellikle 18. yüzyılda Avrupa'da yaşanan gerek siyasi gerekse ekonomik ve kültürel anlamda yaşanan devrimler etkili olmuştur. Osmanlı devletinden 1829 yılında Edirne Antlaşmasıyla ilk bağımsızlığını kazanan azınlık olmuştur. Ayrıca İngiltere, Fransa ve Rusya gibi üç büyük devletin desteğiyle kurulan Yunan Devleti, yine bu devletlerin desteğiyle hızla toprak kazanmaya başlamış ve ulus devlet olma sürecini hızlandırmıştır. 1910 yılında yaşanan nüfus mübadelesinin Yunan ekonomisi üzerindeki etkileri büyük olurken, dünya ekonomisinin bugüne kadar yaşamış olduğu en büyük buhran olan 1929 Krizinden Yunan ekonomisi dünya ekonomilerine kıyasla çok fazla etkilenmemiştir. Ancak bu krizle birlikte dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Yunanistan'da da devlet müdahalesi artmaya başlamıştır.

1940'lı yıllar Yunanistan bağımsızlık tarihinin en karanlık yılları olmuş, 1946-1949 yılları arasında yaşanan kanlı çatışmalar sonucu ülke iç savaşa sürüklenmiştir. Ülkenin sahip olduğu kaynaklar üretim ya da yatırıma yönlendirilememiş, büyük çoğunluğu ülkedeki bu kanlı iç savaşı durdurmak için tüketilmiştir. 1946-1952 yılları arasında ülkede 16 hükümet değişmiş ve sürekli olarak koalisyon hükümetleri kurulmuş, bu da istikrarın önünde büyük bir engel olarak sürmüştür. 1953-1973 yılları arasında yaşanan %7'lik büyüme "Ekonomik Mucize" olarak atfedilmiş, ancak bu ekonomik iyileşme 1967 yılında bir darbe ile son bulmuştur.

1973 yılında yaşanan 1. Petrol Şoku'nun etkileri ile Yunan ekonomisi de 1974'ten sonra zayıf bir performans sergilemeye başlamış, yatırım, imalat, sanayi ve tarım verimliliği giderek azalmıştır. 1 Ocak 1981 tarihinde AB üyeliği ile birlikte hem siyaset hem de ekonomi alanında yeni bir dönem başlamıştır. Yunanistan AB bütçesinden GSYİH'nın %4'lerine varan fonlar almaya başlarken bu fonlar sayesinde birçok alanda yatırım gerçekleştirme fırsatını bulmuş ve ekonomik iyileşme süreci hızlanmıştır. 1995-2000 yılları arasında Yunanistan ortalama %3,1 büyüme performansını yakalamıştır. Bu performans AB içerisinde en iyi performans olmuştur.

Yunanistan'da son yıllarda aşırı artan kamu harcamaları, yolsuzluk, artan savunma harcamaları, lüks yaşam düşkünlüğü, vergi kaçakçılığının ulaştığı boyutun gelir vergisinde yarattığı boşluk, bütçe açığı rakamlarının AB standartlarında belirlenen rakamın tam dört katı olması, yapısal sorunlar ve Avrupa Para Birliği'ne geçişin yaratmış olduğu sorunlar vs. pek çok unsur ülkenin 2008 Krizine girmesinde ve iflasın eşiğine gelmesinde etkili olmuştur. Uygulanan kurtarma paketleri ile krizin yükü her zaman olduğu halka yansıtılmıştır ve bu durum ülke tarihinde sıkça görülen siyasi krizlere, protestolara neden olmuştur.

Son beş yıllık döneme bakıldığında, gerek dünyada yaşanan Koronavirüs salgınının getirdiği ekonomik yükün ağırlığı, gerekse ulus devlet oluşundan beri süregelen Türkiye ile olan anlaşmazlığın Doğu Akdenizde tekrar alevlenmesi Yunan ekonomisinin tekrar resesyona girmesine yol açmıştır. Ülke ekonomisi, 2019 yılı sonbaharından bu yana resesyona girmesine yol açmıştır. Ülke ekonomisi, 2019 yılı sonbaharından bu yana resesyona girmesine yol açmıştır. Yunanistan ekonomisi 2020 yılının nisan-haziran ayları arasındaki dönemde bir önceki çeyreğe göre yüzde 14 küçülmüştür. Kriz şartları nedeniyle ülkede turizm gelirleri durma noktasına gelmiştir. GSYİH'nın 2020 yılında yüzde 10 kadar azalması beklenmektedir.

Genel olarak baktığımızda Yunan iç dinamiklerinden kaynaklanan sorunların varlığı ve dış politikada özellikle Türkiye ile yaşanan sorunlar nedeniyle ekonominin kısır döngüsü, ülkenin devlet oluşundan günümüze kadar süre gelmiştir. AB'nin şımarık çocuğu olan Yunanistan her zaman Türkiye'ye karşı bir piyon olarak kullanılmış ve ekonomik, siyasi desteği her dönem batılı emperyal güçlerden almasını bilmiştir.

KAYNAKÇA

- AKYOL, S.(2014), Finansal Kriz ve Maliye Politikası: AB Üyesi Balkan Ülkeleri Üzerine Bir Değerlendirme Financial Crisis and Fiscal Policy: An Assessment of the EU-Member Balkan States.
- ALOGOSKOUFİS, G. (2010), The two faces of Janus: institutions, policy regimes and macroeconomic performance in Greece. Wiley Blackwell Centre For Economic Policy Research, Erişim:<http://www.jstor.org>
- BEKAROĞLU, O. (2009), Kıbrıs Barış Harekâtı Sonrası Türkiye-Yunanistan Siyasi İlişkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul.
- BURULDAY, A.F. (2011), Yunanistan Ekonomik Krizi. Erişim Adresi:www.bilgesam.org
- CHRİSTODOULAKİS, N. (2014), The conflict trap in the Greek Civil War 1946-1949: an economic approach. The London School of Economics And Political Science, Greece Paper No. 83, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe.17-18.
- CLOGG, R. (1997), Modern Yunanistan Tarihi. İletişim Yayınları. (Çev. Dilek Sendil). İstanbul,
- CLOSE, D. H. (2002), Greece since 1945: Politics, Economy, and Society. London.
- ÇAKMAK, B. (2012), 1828-1829 Osmanlı Rus Harbi Öncesinde Menteşe Sancağından İğne Ada ve Havalisi Muhafazasına Gönderilen Süvari Askerler Hakkında. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, s.42.

- ÇETİN, S. (2015), Sol Şeritteki Yunanistan. Erişim: <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/sol-seritteki-yunanistan/4185>
- DAĞDELEN, İ. (2011), Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan'ın Borç Krizi. Avrupa Çalışmaları Dergisi, C.10. S.2.
- DURSUNOĞLU, A. (2009), Teori ve İlişkileri ile Global Ekonomik Kriz, Çizgi Kitapevi, Konya
- ERSOY, Ö. (2011), Atina Düzlüğe Çıkabilecek Mi?. Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, Erişim Adresi: www.sde.org.tr
- EC. (2009). Pension schemes and pension projections in the EU-27 Member States 2008-2060. Occasional Papers, No.56.s. 128
- GEDİKLİ, A. (2013), The Greek Sovereign Debt Crisis: Causes, Impacts and Some Policy Recommendation. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.25, s.19-43.
- GIBSON, H. D., Hall, S. G., Tavlas, G. S. (2012), The Greek financial crisis: Growing imbalances and sovereign spreads. Journal of International Money and Finance, 31(3), 498-516.
- GREEK MINISTRY OF FINANCE, Update of the Hellenic Stability and Growth Programme, January (2010).http://www.mnec.gr/export/sites/mnec/en/economics/growth_programme_2005_8/2010_01_15_SGP.pdf /04.10.2012.
- <http://www.sabah.com.tr/fotohaber/ekonomi/yunanistan-osmanlidan-ayrildiktan-sonra-iflah-olmamis?tc=24&page=2>
- <https://www.dw.com/tr/yunanistan-ekonomisi-%C3%A7%C3%B6k%C3%BC%C5%9Fte-a-54804460>.
- <http://www.sendikalgucbirliigi.org/wp-content/uploads/2012/02/unanistandosyasi.pdf>
- HÜLAGÜ, M. M. (2000), 1897 Türk-Yunan Harbine Kadar Osmanlı İdaresinde Girit. CIEPO14. Uluslararası Türk İncelemeleri Kongresi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- KATHIMERINI. (1995), Agriculture in the EU. Statical and economic information. eu.website
- KIRLINTOKME, O. (2010), Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea. Atatürk Yolu Dergisi, S:46,s.403-405.
- KİBRİTÇİOĞLU, A. (2011). Current Sovereign Debt Crisis in Eurozone Countries. Munich Personal RePEc Archive
- KOÇAOĞLU, M. (1995), Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı (1831-1841). Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, S:6, s.197.
- MARKANTONATOU, M. (2013), Diagnosis, Treatment, and Effects of the Crisis in Greece A “Special Case” or a “Test Case”?. Max Planck Institute for the Study of Societies, Cologne. MPIfG Discussion Paper 13/3.
- MCNEILL, W. H. (1957), Greece: American aid in action 1947-1956. New York, Twentieth Century Fund.
- NELSON, R. M., Belkin, P., Mix, D. E. (2010), Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications. Congressional Research Service.
- ÖZGÜVEN, K., Bulut, A. (2012), Avrupa Krizi, Avrupa'nın Kendi Çukuru. Erişim: http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2012726_AB.pdf.

- ÖZSOY, O. (2000), Yunan Ekonomisi'nin Stratejik Analizi. Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- PAGOULATOS, G. (2003), Greece's new political economy: state, finance, and growth from postwar to EMU. Springer.
- PATRONIS, V., Liargovas, P. (2004), Economic policy in Greece, 1974-2000: nationalization, State's intervention or market forces?. Entreprises et histoire.
- PERSEFONI, V.T. (1991), The Greek Economy sources of Growth in the postwar era.
- PİRİNÇÇİ, F. (2006), Yunan Ulusal Kimliğinin Oluşum Sürecinde İçsel ve Dışsal Parametrelerin Analizi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 46, S. 1, s. 54
- SANDER, O. (1994), Siyasi Tarih. İmge Yayınları, Ankara,
- SANDIKLI ve KAYA, (2011), Teoriler Işığında Türk-Yunan İlişkilerinde Ege Sorunu. Erişim Adresi: www.bilgesam.org
- SERDAR, A. (2008), AB Üyeliğinin Yunanistan Ekonomisine Etkisi ve Türkiye'nin Üyeliği Bakımından Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Doktora Tezi
- SMAGHI, L. B. (2010), The Future of the Euro: Why the Greek Crisis Will Not Ruin Europe's Monetary Union. Foreign Affairs.
- SOTIROPOULOS, D. A. (2014), International aid to Southern Europe in the early postwar period: The cases of Greece and Italy., The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 656(1).
- SUDI, A., Ayhan A. (2009), Küresel Krizler, Kronolojik Değerlendirme ve Analiz. Avcıol Basım Yayın, İstanbul.
- T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği. (2010). Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri. Atina.
- THE ECONOMIST, (2000), Pocket Europe in Figure.
- TSAKALOTOS, E. (1998). The political economy of social democratic economic policies: the PASOK experiment in Greece. Oxford Review of Economic Policy, 14(1), 114-138.
- ÜLMAN, H, Türk-Amerikan Münasebetleri, Sevinç Matbaası, 1991, s. 63
- ÜNAY, B. (2007). Türk Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- www.fordham.edu. The Truman Doctrine, 1948. Erişim Tarihi: 22/01/2015.